KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle
StV@eduskunta.fi
Asia: HE 195/2024 vp

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI SAIRAUSVAKUUTUSLAIN 2 JA 3 LUVUN MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto ry (jälj. ”Kuluttajaliitto”) kiittää mahdollisuudesta antaa eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle kirjallinen lausunto otsikkoasiasta. Kuluttajaliitto esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi sairausvakuutuslakia. Esityksen tavoitteena on yksityisen sairaanhoidon hoito- ja tutkimuskorvauksiin ehdotettujen muutosten avulla parantaa sellaisten palvelujen saatavuutta, joiden tarjonta hyvinvointialueilla on heikompaa. Lisäksi esityksen tavoitteena on mm. lisätä valinnanvapautta sekä Kela-korvausten vaikuttavuutta. Suuhygienistin hoito- ja tutkimuskäynnit olisivat korvattavia myös ilman hammaslääkärin lähetettä enintään kaksi kertaa kalenterivuodessa (=suorakorvattavuus) ja fysioterapeutin käynnit ilman lääkärin lähetettä enintään neljä kertaa kalenterivuodessa. Naistentautien ja synnytysten erikoislääkärin (gynekologi) antama hoito korvattaisiin erikoistaksan perusteella.

Nopea hoitoon pääsy on ihmisille tärkeä asia ja välillä yksityisten terveydenhuollon palveluiden käyttö on palvelunkäyttäjän oma henkilökohtainen valinta, mutta toisinaan myös tosiasiallinen pakko. Julkisella sektorilla on tällä hetkellä tarjolla hyvin rajatusti erikoislääkärien tekemiä gynekologisia tutkimuksia ja usein hoitoon pääsy edellyttääkin kääntymistä yksityissektorin puoleen, jossa kuitenkin yhden kuvantamistutkimuksia sisältävän käynnin kustannukset voivat kohota helposti useisiin satoihin euroihin. Kuluttajaliitto pitää kannatettavana, että näitä käyntejä subventoidaan nykyistä enemmän Kela-korvausten avulla. **Ihmiset käyttävät yksityissektorin palveluita myös siitä syystä, ettei julkisella sektorilla ole tarjolla aina hoitoaikoja kohtuullisessa ajassa. Kuluttajaliiton tuoreen kuluttajakyselyn (Aula Research 2025, n=1149) vastaajista 30 % vastasi *kyllä* kysymykseen että *”Oletko viimeisen kolmen vuoden aikana joutunut käyttämään yksityisen terveydenhuollon palveluita siitä syystä, ettet ole saanut tarvitsemaasi hoitoaikaa julkiselta sektorilta*?”. Vastaajaryhmistä korostuivat maaseudulla asuvat (36 % vastasi kyllä) sekä yhden aikuisen ja vähintään yhden lapsen kotitaloudet (39 % kyllä).** Toisaalta tulee muistaa, että kaikilla ihmisillä ei ole Kela-korvausten jälkeenkään taloudellista mahdollisuutta hakeutua hoitoon yksityiselle sektorille. Edellä mainitun kuluttajakyselyn mukaan 16 %:lla vastaajista terveydenhoitomenojen nousu oli vaikuttanut kotitalouden taloudelliseen tilanteeseen erittäin paljon viimeisen puolen vuoden aikana ja 25 %:lla vastaajista se oli vaikuttanut jokseenkin paljon.

Hallituksen esityksessä on myös sinällään kannatettavia ehdotuksia fysioterapia- ja suuhygienistipalveluiden suorakorvattavuudesta ja kannatettavana voidaan pitää myös tavoitetta painopisteen siirtämisestä ennaltaehkäisevään toimintaan. Fysioterapiapalveluiden neljän käynnin suorakorvattavuus voidaan nähdä perusteltuna. Kuluttajaliitto haluaa todeta, että hallituksen esityksen tavoitteena on lisätä Kela-korvausten vaikuttavuutta. Useimmat kuluttajat tulevat todennäköisesti hyödyntämään suuhygienistipalveluiden suorakorvattavuutta maksimissaan kerran vuodessa, mistä syystä herääkin kysymys siitä, kuinka kustannusvaikuttava on päätös kahden suuhygienistikäynnin suorakorvattavuudesta. Jos asiakkaalla on tarvetta useammalle hammaskivenpoistolle vuodessa esimerkiksi parodontiitin takia, niin hoidossa on silloin mukana myös hammaslääkäri eikä asiakas silloin useinkaan tarvitse suorakorvattavuutta. **Kuluttajaliiton näkemyksen mukaan kahden suuhygienistikäynnin suorakorvattavuudesta voivat mahdollisesti hyötyä vaikuttavimmin ne iäkkäät ihmiset, joilla on omahoidon toteutumisessa iän mukanaan tuomia haasteita ja joilla on taloudellinen ja käytännön mahdollisuus käydä anti-infektiivisessä hoidossa yksityisellä sektorilla.** Tällaista perustelua ei kuitenkaan löydy hallituksen esityksestä. **Erityisesti yhteiskunnan muiden merkittävien**

sote-säästöjen keskellä on tärkeää, ellei jopa välttämätöntä, että Kela-korvaukset käytetään vaikuttavalla tavalla.

Kuluttajaliitto ihmettelee, että hallituksen esityksestä poistettiin siinä vielä luonnosvaiheessa ollut esitys silmätautien erikoislääkärin vastaanottokäynnin korvausten korottamisesta. Silmälääkäripalveluita on hyvin rajatusti tarjolla julkisella sektorilla. Hallituksen esityksessäkin tuodaan esiin, että erikoisaloista eniten Kela-korvauksia maksettiin vuonna 2023 silmätautien erikoislääkärikäynneistä (HE s.12). Vuonna 2023 jopa kolmannes eläkeikäisten yksityislääkärikäynneistä oli silmälääkärikäyntejä [1]. Edellä mainitun perusteella on selvää, että tarvetta silmälääkärikäyntien korvausten korottamiselle olisi ollut. Hallituksen esityksen perustelut silmälääkärikäyntien korvausten korottamatta jättämiselle lähestyvät asiaa hyvinvointialueiden kuormituksen näkökulmasta, vaikka arviointia olisi tullut tehdä sen perusteella, mitä korvauksia potilaat tarvitsevat ja mistä todennäköisesti hyötyvät eniten.

Kuluttajaliitto haluaa korostaa, että olisi ollut tärkeää, että lakiesityksessä olisi ollut jonkinlainen hintakattoelementti, jolla olisi pyritty kontrolloimaan yksityisten terveydenhuollon palveluiden hintojen nousua Kela-korvausten johdosta. Olisi erittäin tärkeää, että hintakattoelementti Kela-korvauksiin luotaisiin viimeistään yli 65-vuotiaiden valinnanvapauspilotin kokemusten perusteella. Lopuksi Kuluttajaliitto haluaa todeta, että hallituksen esitystä sairausvakuutuslain muuttamisesta ei voi tarkastella huomioimatta ympäröivää sote-kontekstia. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyydestä on herännyt yhteiskunnassa vakavaa huolta, perusterveydenhuollon hoitotakuuta on pidennetty ja asiakasmaksuja korotettu merkittävällä tavalla viime aikoina. Kuluttajaliitto katsoo, että kaikkien asiakasryhmien tosiasiallista hoitoon pääsyä tulee parantaa ja vaikka useita eri keinoja hoitoon pääsyn parantamiseksi tulee pitää työkalupakissa, on hyvinvointialueiden palveluihin panostaminen äärimmäisen tärkeä asia koko sote-järjestelmän toimivuuden kannalta.

Helsingissä 17.2.2025

Kuluttajaliitto ry

Julia Lumijärvi, juristi. OTM, HLL

Lähteet

[1] https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/1145618/elakeikaiset-kayvat-yleisimmin-yksityisella-silmalaakarilla-tai-yleislaakarilla-kela-korvauspilotti-saattaa-lisata-yleislaakarikaynteja?utm_source=uutiskirje&utm_medium=email&utm_campaign=Tutkimusinfo